

Μανώλης Καλομοίρης

1883 – 1962

ΣΥΜΦΩΝΙΚΟ ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ ΚΑΙ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

1/ALLEGRO CON MOTO MA MAESTOSO
2/ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ, ΦΟΥΓΚΑ ΚΑΙ ΦΙΝΑΛΕ ΕΠΑΝΩ Σ' ΕΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΟΠΟΙΑ ΓΝΩΜΗ ΚΑΙ ΑΝ ΕΧΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΟΥ ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ, ΟΦΕΙΛΕΙ ΝΑ ΔΕΧΤΕΙ ΟΤΙ ΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΛΥΤΑ ΣΥΝΕΠΕΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΙΔΑΝΙΚΑ ΤΟΥ.

Επιχειρώντας κανείς να αποτυπώσει συνοπτικά τις βασικές συνιστώσες της μουσικής του προσωπικότητας, θα κάνει μοιραία λόγο για τη βαθιά βιωματική του επαφή με την ελληνική μουσική παράδοση, την ακαδημαϊκή, «γερμανική» μουσική του παιδείας, την ακαταμάχητη γοητεία που άσκησε πάνω του ο Βάγκνερ και ο ρωσικός ρομαντισμός, την ένθερμη συστράτευση του με το κίνημα

του δημοτικού και την υιοθέτηση των πολιτικών οραμάτων του Ελευθερίου Βενιζέλου. Όλα τα παραπάνω άφησαν τη σφραγίδα τους στη μουσική του: μία πληθωρική μουσική που αποπειράται να συνταιριάξει την ελληνική παράδοση με τα επιτεύγματα της λόγιας ευρωπαϊκής μουσικής, μια μουσική που συχνά οι τεχνικές της ρίζες είναι ακαδημαϊκές αλλά που διαπνέεται συνάμα από έναν υπερεκχειλιζόντα στόμφο, μια μουσική που παλεύει να μεταφέρει ένα παθιασμένο μήνυμα ενός εξίσου παθιασμένου δημιουργού για όλα τα μικρά και τα μεγάλα συναισθήματα που η ελληνικότητα πυροδοτεί στην ψυχή του.

Το Συμφωνικό Κοντσέρτο, αδιαμφισβήτητη κορωνίδα της συνθετικής ενασχόλησης του Καλομοίρη με το πιάνο, είναι έργο της ωριμότητάς του, γραμμένο στα 1935. Μπορεί ο Καλομοίρης να συνειδητοποίησε αρκετά νέος ότι το μέλλον του δεν θα ήταν η καριέρα του βιρτουόζου πιανίστα αλλά η πολύχρονη σπουδή του πιάνου έθεσε στη διάθεσή του ένα διόλου ευκαταφρόνητο οπλοστάσιο για τη σύνθεση του κοντσέρτου. Πράγματι, η πιανιστική γραφή είναι εξόχως δεξιοτεχνική, φέρνοντας τον εκάστοτε εκτελεστή αντιμέτωπο με μία ευρύτατη γκάμα τεχνικών προκλήσεων και –κυρίως– απαιτώντας από αυτόν σχεδόν ανελλιπώς να επιβάλλεται ηχητικά μίας ογκώδους και βαρύτατης ενορχήστρωσης. Όλα αυτά καθιστούν το Συμφωνικό Κοντσέρτο ως ένα από τα πιο κοπιώδη στην εκτέλεσή

τους κοντσέρτα του ρεπερτορίου του πιάνου. Ωστόσο, καθίσταται σαφές σε κάθε εκτελεστή ή ακροατή του, ότι ο απώτερος στόχος του έργου δεν βρίσκεται σε καμία περίπτωση στην πυροτεχνηματική επίδειξη πιανιστικής δεξιοτεχνίας αλλά στην αποτύπωση ενός φλέγοντος, πηγαία ρομαντικού, μουσικού οράματος. Και ίσως αυτό εξηγεί το γεγονός ότι το Κοντσέρτο διατήρησε από την πρώτη του εκτέλεση, που έδωσε η σπουδαία Λίλα Λαλαούνη το 1937, μέχρι σήμερα μία σταθερή θέση στο ρεπερτόριο των συμφωνικών συναυλιών στην Ελλάδα, υπηρετούμενο από πλειάδα διακεκριμένων πιανιστών μας (Μαρία Χαιρογιώργου, Κρινώ Καλομοίρη, Άρης Γαρουφαλής, Δημήτρης Σγούρος, Βασίλης Βαρβαρέσος κ.ά.).

Το μουσικό αυτό όραμα είναι, το δίχως άλλο, αποκύημα μίας αλλοτινής εποχής. Μίας εποχής με οζυρμένα πάθη, μεγάλες εθνικές ανατάσεις αλλά και εξίσου μεγάλες ακυρώσεις, με κοινωνικά και καλλιτεχνικά προτάγματα που έχουν προ πολλού ξεπεραστεί. Εύλογα αναρωτιέται κανείς, κατά πόσο ο φορτισμένος, «ρωμαίικος» μουσικός λόγος του Καλομοίρη μπορεί να συγκινήσει σήμερα, στη δική μας εποχή που αποστρέφεται καθετί το πορπώδες ή το υπερβολικά συναισθηματικό, που –απολύτως δικαιολογημένα– είναι καχύποπτη απέναντι σε πύρινες εθνοκεντρικές ρητορείες. Η ακράδαντη πεποίθησή του γράφοντος είναι πως μπορεί. Αρκεί κανείς να

θελήσει να δει κατάματα τον γενεσιουργό πυρήνα της μουσικής του Καλομοίρη, που αναλαμβάνει το γοητευτικό και τόσο παράτολμο κάποιες φορές εγχείρημα του να συνομιλήσει με την ουσία της ελληνικότητας, να μετουσιώσει χαρές και πόνους σε ένα συναισθηματικό ερωτικό τραγούδι, σε έναν ξέφρενο χορό, σε θαρραλέες πολεμικές ιαχές ή πένθιμα μοιρολόγια. Σημασία δεν έχει τόσο η ανά περίπτωση επιτυχία ή μη του εγχειρήματος, σημασία έχει η τόσο συγκινητική αυτή πρόθεση, που δύνανται να είναι απρόσφρανα αναζωογονητική και αποκαλυπτική αισθήσεων και βιωμάτων ριζωμένων στο συλλογικό μας ασυνείδητο.

Νίκος Σκαλκώτας

1904 – 1949

ΠΕΝΤΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΧΟΡΟΙ (ΑΠΟ ΤΗ 2Η ΣΕΙΡΑ ΤΩΝ 36 ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΟΡΩΝ)

1/ΣΥΡΤΟΣ (ΣΕΙΡΑ II ΑΡ.1)
2/ΣΙΦΝΕΪΚΟΣ (ΣΕΙΡΑ II ΑΡ.2)
3/ΚΡΗΤΙΚΟΣ «ΑΥΓΗΣ-ΑΥΓΗΣ ΘΑ ΣΗΚΩΘΩ» (ΣΕΙΡΑ II ΑΡ.3)

4/ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΣ «ΜΙΑ ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΙΤΙΣΣΑ» (ΣΕΙΡΑ II ΑΡ.4)
5/ΧΙΩΤΙΚΟΣ (ΣΕΙΡΑ II ΑΡ.8)

ΟΙ «36 ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΧΟΡΟΙ ΓΙΑ ΟΡΧΗΣΤΡΑ» ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΤΑ ΤΟΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΣΚΑΛΚΩΤΑ, ΤΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΕΙΝΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΕΣ ΥΛΙΚΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ.

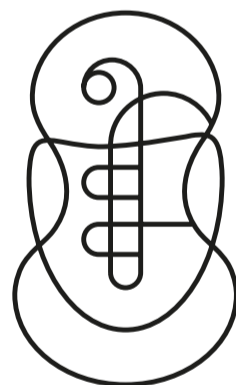
Η σύνθεση του έργου έγινε κυρίως στο διάστημα 1934–36, κατά τη διάρκεια μιας δημιουργικής και προσωπικής κρίσης του συνθέτη (1931–1935), η οποία οφειλόταν τόσο στην προσωπική αναζήτηση ενός νέου ατονικού αρμονικού συστήματος όσο και στην αρνητική υποδοχή και την έλλειψη κατανόησης που επέδειξαν οι σύγχρονοι του Έλληνες μουσικοί κατά την επιστροφή του στην Ελλάδα (1933). Η σύνθεση των Χορών ξεκίνησε ενδοχόμενως κατόπιν προτροπής του πατέρα του συνθέτη και συνεχίστηκε με νέο ενδιαφέρον μετά από την συνεργασία του με το «Ελληνικό Λαογραφικό Μουσείο» του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών (1935), του οποίου η διευθύντρια, Μέλπω Μερλιέ, του ανέθεσε την μεταγραφή, ανάλυση και σχολιασμό ηχογραφημένων δημοτικών τραγουδιών της Κρήτης και της Σίφνου. Η εργασία αυτή στάθηκε αφορμή για την μελέτη του υλικού του Ινστιτούτου και την ανεύρεση σπάνιων καταγραφμένων δημοτικών μελωδιών, που αποτέλεσαν μεταξύ άλλων το προς επεξεργασία υλικό του. Οι «Χοροί» ολοκληρώθηκαν το 1936 αλλά τα δύο τελευταία χρόνια της ζωής του (1948–49) ο συνθέτης προέβη σε ενορχηστρωτικές αλλαγές στο σύνολό τους.

Ελληνική

Επιανάσταση III

Κ 12.06.2021 @ 20.30

Ήρωες χθες, σήμερα, αύριο...

ΚΡΑΤΙΚΗ
ΟΡΧΗΣΤΡΑ
ΑΘΗΝΩΝ

20 – 21

Οι «36 Χοροί» είναι κατεξοχήν σύγχοροι και εξαιρετικά πλούσιοι σε μορφή και περιεχόμενο. Η εξέλιξη της επεξεργασίας του υλικού είναι πυκνή, χρησιμοποιείται μεγάλη ποικιλία εκφραστικών μέσων και η μετάβαση από την μία κατάσταση στην άλλη επιτυγχάνεται με εξαιρετική ισορροπία. Ενώ σε όλους τους Χορούς υπάρχει τονικό κέντρο, η αρμονία που χρησιμοποιείται δεν μπορεί να χαρακτηριστεί κλασική, ούτε υστερο-ρομαντική, ούτε καν όμοια με την τροπική ή χρωματική αρμονία της λεγόμενης Εθνικής Σχολής. Σε μερικούς Χορούς υπάρχουν ψήγματα ατονικότητας, ενώ σε όλους υπάρχουν ηθελημένες, απροσδόκητες διαφωνίες χωρίς λύση καθώς και «ανορθόδοξες» για την δυτική αρμονία διαδοχές συγχορδιών, που δημιουργούν μια αίσθηση απώλειας της τονικότητας. Στον τομέα της ενορχήστρωσης συναντάμε επίσης μια πρωτότυπη ενορχηστρωτική γραφή, πυκνή αλλά διάφανη, η οποία συνεισφέρει σημαντικά στην αυθεντικότητα του έργου.

Στις επεξεργασίες του ο Σκαλκώτας δεν είχε πρόθεση να παρουσιάσει αυτούσιο το δημοτικό τραγούδι, αλλά, έχοντάς το σαν αφετηρία να συνθέσει ελεύθερα στο δικό του προσωπικό ύφος, πάντα όμως κρατώντας το βασικό χαρακτήρα του πρωτότυπου. Το αποτέλεσμα αποδεικνύει τη βαθιά γνώση που είχε αποκτήσει ο συνθέτης πάνω στη δημοτική μουσική, γιατί, διατηρώντας το ελληνικό δημοτικό πνεύμα και τα χαρακτηριστικά του ύφους του, παρουσίασε μια εντελώς πρωτότυπη, μετουσιωμένη άποψη της δημοτικής μουσικής, ένα έργο που περιέχει την περπτούσια της ελληνικής μουσικής, τον ρυθμό, το ύφος και τη ζωντανά

της, μέσα σε 36 συμπυκνωμένα σε εντυπωσιακό βαθμό μικρά συμφωνικά ποιήματα.

Κείμενο:

Κώστας Τσούγκρας (περιληπτική ανατύπωση από το πρόγραμμα συναυλίας της Κ.Ο.Α. την 01.03.2013)

Τίτος Γουβέλης

ΠΙΑΝΟ

Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε πιάνο στο Ωδείο Αθηνών, στο Βασιλικό Κολλέγιο του Λονδίνου και στη Βασιλική Ακαδημία της Γλασκώβης με τους Άρη Γαρουφαλή, Peter Katin και Fali Pavri αντίστοιχα, ενώ μελέτησε με τον Dominique Merlet (πιάνο) και τον Nicolas Kynaston (εκκλησιαστικό όργανο). Έχει κερδίσει βραβεία σε πανελληνιους και διεθνείς διαγωνισμούς. Έχει συμπράξει ως σολίστ με τη Βασιλική Εθνική Ορχήστρα της Σκωτίας, τη Βασιλική Συμφωνική Ορχήστρα της Μπανγκόκ, την Κρατική Ορχήστρα της Τρανσυλβανίας, τις Κρατικές και Δημοτικές Ορχήστρες Αθηνών και Θεσσαλονίκης, την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ, την Καπεράτα-Ορχήστρα των Φίλων της Μουσικής, τη Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου κ.ά. Δίνει τακτικά ρεσιτάλ και συναυλίες μουσικής δωματίου στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Μεγ. Βρετανία, Γερμανία, Αυστρία, Ολλανδία, Ρουμανία, Σερβία, Τουρκία, Νότιο Κορέα, Νιγηρία και

Κύπρο). Διδάσκει πιάνο στο Ωδείο Αθηνών και παραδίδει συχνά σεμινάρια ανά την Ελλάδα. Είναι συντάκτης των έντυπων προγραμμάτων της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, ενώ κείρενά του αξιοποιούνται συχνά σε έντυπα του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών και του Φεστιβάλ Αθηνών.

Αναστάσιος Κυμεωνίδης

ΜΟΥΣΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1972. Αφού ολοκλήρωσε τις σπουδές του στα ανώτερα θεωρητικά, το πιάνο (Εθνικό Ωδείο), τη Μουσικολογία (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Τμήμα Μουσικών Σπουδών) και τη διεύθυνση χορωδίας και ορχήστρας (Πανεπιστήμιο Μουσικής και Παραστατικών Τεχνών της Βιέννης, Académie Lyrique), κάνει τα πρώτα του βήματα ως βοηθός μαέστρου στη Χορωδία Αθηνών και την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα Νέων και το 2002 αναλαμβάνει τη θέση του καλλιτεχνικού διευθυντή της Χορωδίας Αθηνών. Έχει συμπράξει ως μαέστρος με την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της Ε.Ρ.Τ., την Ορχήστρα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, τη Συμφωνική Ορχήστρα του Δήμου Αθηναίων, τη Συμφωνική Ορχήστρα του Δήμου Θεσσαλονίκης, τη Συμφωνική Ορχήστρα της Κύπρου, την Ορχήστρα Πατρών, την Εθνική Συμφωνική

Ορχήστρα της Ραδιοφωνίας της Ρουμανίας, τη Φιλαρμονική Ορχήστρα του Μπρασόβ, την Καπεράτα – Ορχήστρα Φίλων της Μουσικής, τη Συμφωνική Ορχήστρα του Σαν Ρέρο, τη Φιλαρμονική Ορχήστρα της Βόρειας Τσεχίας, τη Συμφωνική Ορχήστρα της Κωνσταντινούπολης. Από το 2016 έως το 2019 διετέλεσε Καλλιτεχνικός Διευθυντής των Μουσικών Συνόλων της ΕΡΤ.

ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΑΘΗΝΩΝ —
ΑΙΘΟΥΣΑ ΧΡΗΣΤΟΣ
ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΑΛΙΚΗ ΦΙΔΕΤΖΗ

ΣΥΝΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΤΙΤΟΣ ΓΟΥΒΕΛΗΣ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

G DESIGN STUDIO

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

